

Groei vacatures herstelt in 2004

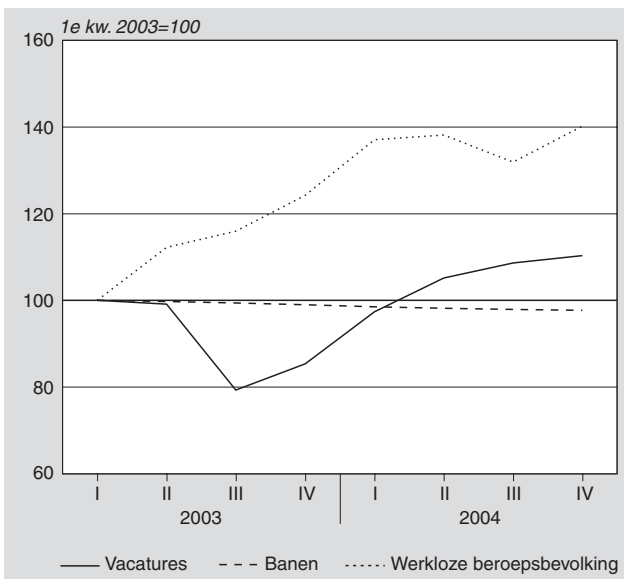
Jeremy Weidum

In 2004 bleef het aantal vacatures groeien. Die groei was eind 2003 begonnen na jaren van daling. Vooral in de commerciële dienstverlening nam het aantal vacatures toe. De detailhandel bleef daarbij achter, door onder meer de prijzenoorlog tussen supermarkten en de terughoudende bestedingen bij consumenten. De groei van het aantal vacatures vond vooral plaats bij kleine bedrijven. Het aandeel van deze bedrijven in het totale aantal vacatures neemt al jaren toe. Het aantal vacatures per duizend banen, oftewel de vacaturegraad, blijft het laagst in de drie Noordelijke provincies.

1. Inleiding

Eind 2000 stonden, gecorrigeerd voor seizoeninvloeden, 213 duizend vacatures open; dat was een hoogtepunt. Hierna zette een daling in die duurde tot het eind van het derde kwartaal van 2003. De teller was toen gezakt tot 92 duizend vacatures. Gemiddeld was het aantal vacatures met 11 duizend per kwartaal gedaald. Eind 2003 tekende zich het herstel af dat gedurende geheel 2004 aanhield. Gemiddeld nam het aantal vacatures toe met 7 duizend per kwartaal, hoewel de groei in de loop van het jaar wel wat afzwakte. Eind 2004 waren er weer 128 duizend vacatures. Andere indicatoren van de arbeidsmarkt gaven voor 2004 een minder gunstig beeld. De werkloosheid bleef groeien. Alleen in het derde kwartaal leek het even alsof de voortdurende stijging van het aantal werklozen tot staan was gebracht. De werkloosheid was al aan het stijgen sinds begin 2002. Het aantal banen van werknemers, gecorrigeerd voor seizoeninvloeden, daalde in 2004 fors. Dit banenverlies was in 2003 begonnen.

1. Ontwikkeling van de arbeidsmarkt

2. Commerciële dienstverlening bepalend voor groei

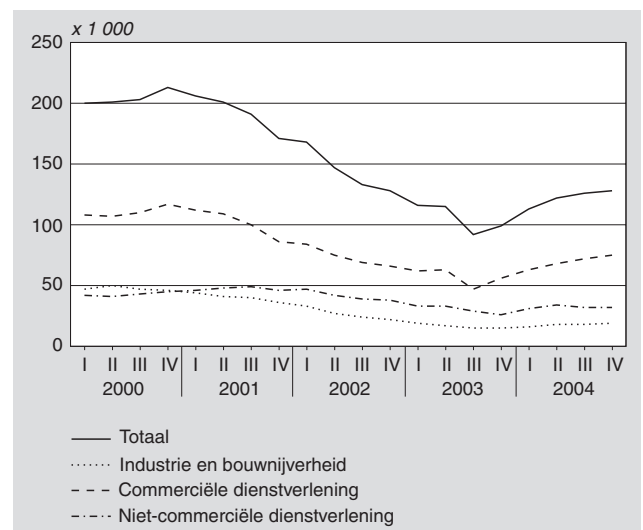
De commerciële dienstverlening levert doorgaans meer dan de helft van de vacatures. Onder de commerciële dienstverlening vallen onder meer de handel, horeca en de zakelijke dienstverlening. Buiten de commerciële dienstverlening zijn de vacatures voornamelijk te vinden in de industrie en de niet-commerciële dienstverlening (onder meer de overheid, het onderwijs en de gezondheidszorg). In vergelijking met de andere sectoren zijn er in de landbouw slechts weinig vacatures.

De groei van het aantal vacatures vanaf het dieptepunt in 2003 kwam vooral voor rekening van de commerciële dienstverlening. Eind december 2004 telde deze sector 75 duizend vacatures, bijna 30 duizend meer dan eind september 2003. In vijf kwartalen was het aantal vacatures met gemiddeld bijna 6 duizend per kwartaal toegenomen. De helft van deze groei kwam voor rekening van de zakelijke dienstverlening.

Ook het aantal vacatures in de industrie bereikte eind september 2003 een laagste punt. Toen en in het vierde kwartaal waren er in de industrie 15 duizend vacatures. Vanaf het eerste kwartaal van 2004 begon de groei ook in deze sector. Eind 2004 was het aantal vacatures daardoor opgelopen tot 19 duizend.

In de niet-commerciële dienstverlening daalde het aantal vacatures tot en met vierde kwartaal van 2003 tot 26 duizend. De daling was begonnen in tweede kwartaal van 2002. In 2004 toonde deze sector een wat grillig verloop. In de eerste twee kwartalen nam het aantal vacatures weer toe tot 34 duizend. Hierna volgde weer een daling tot 32 duizend in het derde en vierde kwartaal van dat jaar.

2. Vacatures¹⁾

¹⁾ Het aantal openstaande vacatures aan het eind van het kwartaal, gecorrigeerd voor seizoeninvloeden.

3. Stijging in de juridische en administratieve dienstverlening

Voor een meer gedetailleerde beschrijving van de ontwikkeling van het aantal vacatures zal gebruik worden gemaakt van cijfers die niet voor seizoeninvloeden zijn gecorrigeerd. Hierbij wordt vooral gekeken naar jaarmutaties. Dit houdt in dat het aantal vacatures in een kwartaal wordt vergeleken met het aantal vacatures in hetzelfde kwartaal van een jaar eerder.

Het totale aantal vacatures in Nederland kwam aan het eind van het vierde kwartaal van 2004 uit op 120 duizend. Dit zijn er 26 duizend meer dan een jaar eerder. Vanaf het derde kwartaal van 2001 tot en met het eerste kwartaal van 2004 lag het aantal vacatures steeds lager dan een jaar eerder. Net als bij de cijfers die wel voor seizoeninvloeden zijn gecorrigeerd was het derde kwartaal van 2003 een dieptepunt. Er stonden toen nog maar 81 duizend vacatures open.

De commerciële dienstverlening, die vooral de ontwikkeling bepaalde, is onderverdeeld in vijf bedrijfstakken. Het gaat om de handel, de horeca, het vervoer, de financiële instellingen en de zakelijke dienstverlening. Zoals eerder werd opgemerkt is de groei van het aantal vacatures in 2004 binnen die commerciële dienstverlening voor een belangrijk deel in de zakelijke dienstverlening gerealiseerd. De grootste bijdrage binnen de zakelijke dienstverlening werd geleverd door de juridische en administratieve dienstverlening. Deze bedrijfsklasse omvat onder meer advocatenkantoren, accountants, marktonderzoeksbureaus, architecten en ingenieursbureaus. Vanaf het eerste kwartaal van 2004 stonden in deze bedrijfsklasse aan het eind van elk kwartaal meer vacatures open dan een jaar eerder. Dit resulteerde eind 2004 in 11 duizend vacatures, 4 duizend meer dan een jaar eerder.

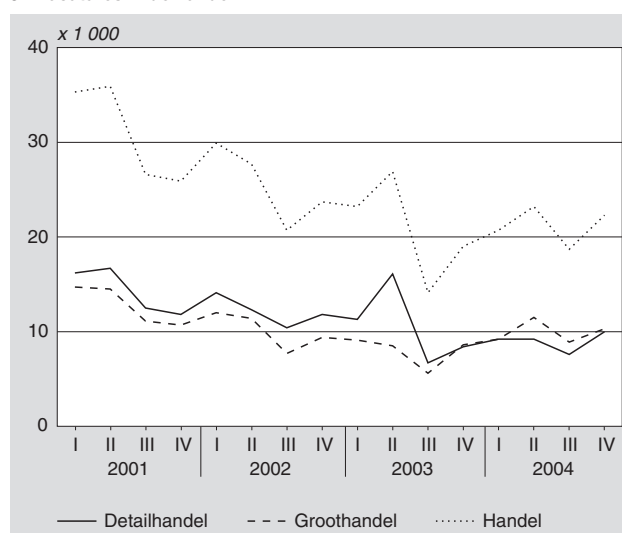
De ICT-sector is een ander onderdeel van de zakelijke dienstverlening. Deze sector was een van de bedrijfsklassen met een relatief sterke toename van het aantal vacatures in 2004. In alle kwartalen van dat jaar was het aantal vacatures groter dan een jaar eerder. Dit was ook al zo in het vierde kwartaal van 2003, nadat in het derde kwartaal van dat jaar het aantal vacatures was gedaald tot minder dan 2 duizend. Aan het eind van 2004 telde deze sector ruim 4 duizend vacatures, ruim duizend meer dan eind 2003.

4. Vertraagde groei bij detailhandel

In de handel kwam de groei van het aantal vacatures, uitgedrukt in jaarmutaties, later op gang. Vanaf het eerste kwartaal van 2001 tot en met het tweede van 2004 waren daar elk kwartaal minder vacatures geweest dan een jaar eerder. Pas in de tweede helft van 2004 was er sprake van een omslag en telde de handel meer vacatures dan een jaar eerder. Uiteindelijk stonden er aan het eind van dat jaar 22 duizend vacatures open, 3 duizend meer dan het jaar daarvoor.

In de detailhandel kwam de groei van het aantal vacatures wat langzamer op gang. Pas in tweede helft van 2004 stonden in detailhandel meer vacatures open dan een jaar eerder. Dit hing samen met de prijzenoorlog tussen de supermarkten die in oktober 2003 begon. Een andere mogelijke oorzaak is de verminderde consumptie van huishoudens waar vooral in 2003 sprake was. Eind december 2004 waren er in de detailhandel 10 duizend vacatures, ruim duizend meer dan een jaar eerder. Omdat de detailhandel tussen de 40 en 45 procent van het aantal vacatures in de handel levert, remde deze vertraagde groei de ontwikkeling in de handel als geheel.

3. Vacatures in de handel¹⁾

¹⁾ Aantal openstaande vacatures aan het eind van het kwartaal, niet gecorrigeerd voor seizoeninvloeden.

Staat 1
Vacatures naar economische activiteit, niet gecorrigeerd voor seizoeninvloeden

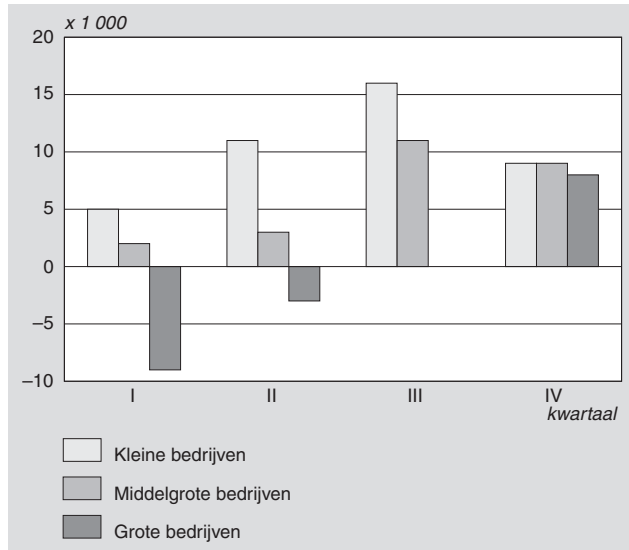
	2003				2004			
	31 maart	30 juni	30 sept.	31 dec.	31 maart	30 juni	30 sept.	31 dec.
	x 1 000							
Totaal	124	125	81	94	121	136	109	120
Landbouw en visserij	3	3	1	1	4	4	2	2
Industrie en bouwnijverheid	20	18	12	14	18	20	16	18
Commerciële dienstverlening	66	69	41	53	68	75	62	70
w.o.								
zakelijke dienstverlening	26	26	16	20	28	31	26	30
w.o.								
juridische en administratieve dienstverlening	11	10	6	7	11	11	10	11
ICT	2	2	2	3	3	4	5	4
Niet-commerciële dienstverlening	34	35	26	26	32	37	29	30

De groothandel leverde in 2004 ongeveer de helft van het aantal vacatures in de handel. Een duidelijke toename van het aantal vacatures was in de groothandel een kwartaal eerder te zien dan in de detailhandel. Vanaf het tweede kwartaal van 2004 stonden in de groothandel meer vacatures open dan een jaar eerder. In het vierde kwartaal telde de groothandel ruim 10 duizend vacatures.

5. Toename vooral bij kleine en middelgrote bedrijven

In 2004 nam het aantal vacatures vooral toe bij de kleine en middelgrote bedrijven. In het eerste kwartaal van dat jaar waren er bij de kleine en middelgrote bedrijven respectievelijk 5 en 2 duizend vacatures meer dan een jaar eerder. Dat er in dat kwartaal voor de gehele economie toch minder vacatures openstonden dan in het eerste kwartaal van 2003 was het gevolg van de ontwikkeling bij de grote bedrijven. Deze telden in vergelijking met een jaar eerder 9 duizend vacatures minder. In het tweede kwartaal werd de negatieve jaarommutatie bij de grote bedrijven ruimschoots gecompenseerd door de stijging bij de kleine en middelgrote bedrijven. Hierdoor stonden in totaal 11 duizend vacatures meer open dan een jaar eerder. In de laatste twee kwartalen van 2004 had de ontwikkeling bij de grote bedrijven geen negatief effect meer. In het derde kwartaal waren er bij de grote bedrijven evenveel, en het kwartaal daarna zelfs meer, vacatures vergeleken met een jaar eerder. Voor alle bedrijven tezamen was het verschil met een jaar eerder opgelopen tot 26 duizend.

4. Jaarommutaties vacatures naar bedrijfsgrootte, 2004¹⁾

¹⁾ De cijfers zijn niet gecorrigeerd voor seizoeninvloeden.

Staat 2 Aandeel vacatures naar bedrijfsgrootte ¹⁾

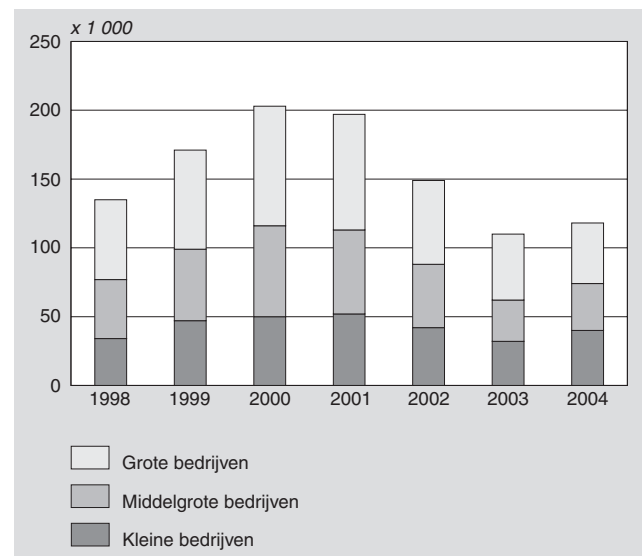
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
	%						
Kleine bedrijven	25	27	25	26	28	29	34
Middelgrote bedrijven	32	31	32	31	31	28	29
Grote bedrijven	43	42	43	43	41	43	37

¹⁾ Gebaseerd op jaargemiddelden van het aantal vacatures.

6. Aandeel kleine bedrijven blijft stijgen

In het jaar 2000 stonden gemiddeld 203 duizend vacatures open. Een kwart daarvan was bij kleine bedrijven. In de volgende jaren nam het gemiddeld aantal vacatures af tot 109 duizend in 2003. Daarbij nam het aandeel van de kleine bedrijven gestaag toe; in 2003 bedroeg het 29 procent. Het jaar daarop steeg het gemiddelde aantal vacatures bij alle bedrijven weer tot 118 duizend. Het aandeel van de kleine bedrijven bleef stijgen en in 2004 was ruim een derde van de vacatures daar te vinden. Dat groter wordende aandeel van de kleine bedrijven ging alleen in 2004 duidelijk samen met een afnemend aandeel van de grote. De grote bedrijven stelden in dat jaar nog maar 37 procent van het totale aantal vacatures beschikbaar. In de jaren daarvoor was dat steeds tussen de 41 en 43 procent geweest.

5. Vacatures naar bedrijfsgrootte¹⁾

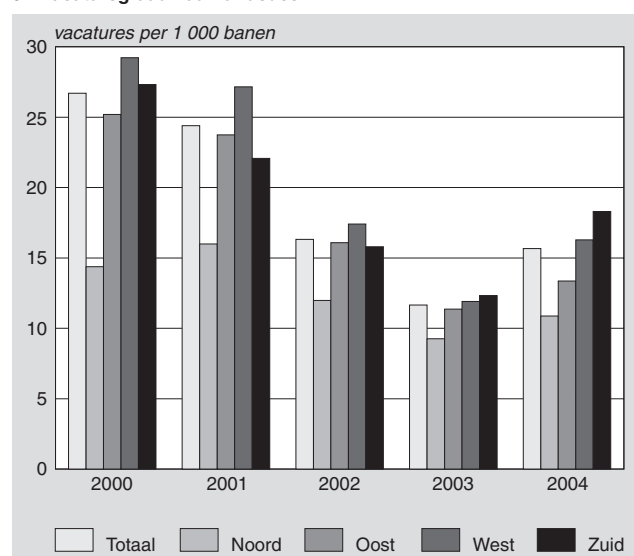
¹⁾ Het gemiddeld aantal openstaande vacatures per jaar.

7. Vacaturegraad steeds het laagst in Noord-Nederland

De vacaturegraad is het aantal openstaande vacatures per duizend banen. Het is een maat voor de spanning op de arbeidsmarkt. Eind september 2004 waren er in heel Nederland 16 vacatures per duizend banen, 4 meer dan een jaar eerder. Dit was de eerste stijging sinds jaren. In de periode 2000–2003 was de vacaturegraad voor geheel Nederland elk jaar juist gedaald en had er zelfs meer dan een halvering plaatsgevonden. In alle landsdelen was de spanning afgenomen, het sterkst in het Westen van het land.

Toen er tussen 2003 en 2004 weer een toename was, was deze het sterkst in Zuid-Nederland. Hierdoor telde dit landsdeel eind september 2004 de meeste vacatures per duizend banen. Het was de eerste keer dat de twee Zuidelijke provincies de hoogste vacaturegraad te zien gaven. De laagste vacaturegraad kwam in 2004 voor rekening van de drie Noordelijke provincies. Daar stonden 11 vacatures per duizend banen open. Gedurende de gehele periode was de spanning het laagst in de drie Noordelijke provincies.

6. Vacaturegraad naar landsdeel¹⁾

¹⁾ Bij het berekenen van de vacaturegraden van de landsdelen is het aantal banen op 31 december gebruikt. Voor 2004 is gebruikt gemaakt van het aantal banen op 31 december 2003.

Technische toelichting

Openstaande vacatures

Openstaande vacatures zijn arbeidsplaatsen waarvoor, binnen of buiten het bedrijf of de instelling, personeel wordt gezocht dat onmiddellijk of zo spoedig mogelijk kan worden geplaatst.

Bedrijfs grootte

Kleine bedrijven zijn bedrijven met minder dan 10 werknemers.

Bedrijven met 10 tot 100 werknemers worden gerekend tot de middelgrote bedrijven.

Grote bedrijven zijn bedrijven met 100 of meer werknemers.

Vacature-enquête

Elk kwartaal wordt een vacature-enquête gehouden bij ongeveer 20 duizend bedrijven en instellingen. Bij dit onderzoek worden vragen gesteld over het aantal openstaande, ontstane en vervulde vacatures. Hierbij komt informatie beschikbaar over de verdeling van vacatures naar economische activiteit en bedrijfs grootte.

Om de twee jaar wordt het onderzoek over het derde kwartaal uitgebreid met vragen over kenmerken van openstaande vacatures. Het betreft kenmerken zoals het moeilijk vervulbaar zijn, regio, beroep en gewenst opleidingsniveau. Deze gegevens worden structuurgegevens genoemd.

Landsdelen

Landsdeel Noord (Noord-Nederland) bestaat uit de provincies Groningen, Friesland en Drenthe.

Landsdeel Oost (Oost-Nederland) bestaat uit Overijssel, Gelderland en Flevoland.

Landsdeel West (West-Nederland) wordt gevormd door Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en Zeeland.

Landsdeel Zuid bestaat uit de provincies Noord-Brabant en Limburg.